



Van verstorend naar verantwoord: ecotoerisme als oplossing tegen dierenleed

Of je nou lange dagen hebt gemaakt in de collegebanken, op co-schappen, of op werk in de kliniek, één ding is zeker; je bent op een gegeven moment echt aan vakantie toe. Hoewel het fijn is om thuis lekker te ontspannen en niets te doen, krijg je toch die kriebel om op reis te gaan. Steeds vaker gaan we naar het buitenland, en waar de meeste mensen wel weten dat dit een grote impact op het klimaat heeft, is er helaas weinig bewustzijn van de impact die toerisme heeft op dieren. In deze column zal deze impact belicht worden, maar ook hoe we het anders kunnen doen als reiziger. Verantwoord reizen wordt ook wel ecotoerisme genoemd en zal aan het einde van dit artikel nog verder worden belicht.



Geschreven door Sebastian Askholm
2e jaars masterstudent Geneeskunde

Bedreiging van leefgebied door nieuwbouw

De eerste impact die we op de lokale fauna hebben, is door het inperken van leefgebied. Toeristen die een plaats komen bezoeken, willen natuurlijk ook kunnen slapen, eten, winkelen en zwemmen. Hierdoor worden steden en dorpjes steeds verder uitgebreid, wat ten koste gaat van het leefgebied van de dieren die daar wonen. In veel landen wordt daar weinig rekening mee gehouden en is het vrij gemakkelijk om aan de vergunningen voor nieuwbouw te komen¹. Niet alleen moeten deze dieren een nieuwe plek vinden om te overleven, maar kan het ook zijn dat ze hun specifieke niche niet meer kunnen vinden. Denk maar eens aan dieren die in struiken leven en worden verjaagd naar een gebied waar voornamelijk bomen staan. Toerisme brengt ook

overmatig geluid en licht met zich mee. Hierdoor kunnen de dieren die in de buurt wonen schrikken, waardoor ze niet meer naar eten durven zoeken². Om de invloed van deze nieuwbouw te beperken, is het daarom belangrijk om goed na te gaan hoe de accommodaties zijn gebouwd. Reisorganisaties moeten nagaan of er tijdens de bouw met respect is omgegaan met de natuur, en alle regels wel zijn nageleefd. Je kan zelf ook in Google Maps naar je vakantiebestemming kijken of er sprake is van snelle nieuwbouw. Je kan in Street View oudere versies bekijken en zo beoordelen of er snel wordt bijgebouwd. Als reiziger kun



je de natuur respecteren door niet teveel lawaai te maken.

Afvalverwerking

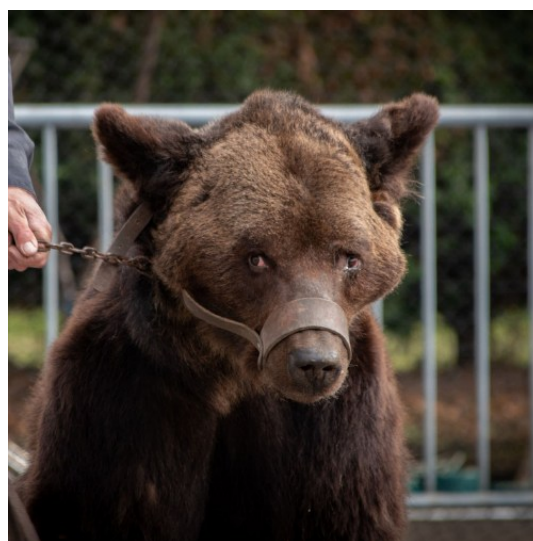
Door de snelle nieuwbouw kan het ook zijn dat de afvalverzameling achter blijft. Er zijn in dat geval te weinig prullenbakken, welke ook nog eens te weinig geleegd worden. Hierdoor belandt afval op straat. Ook wordt tijdens de afvalverwerking te weinig gerecycled, maar juist gedumpt op stortplaatsen. Dit afval gaat vervolgens rondzwerven door de wind en belandt in de natuur. Dieren op het land en in het water kunnen daardoor verstrikt raken in het afval, of zullen het aanzien als eten en zullen daardoor stikken³. Als reiziger kun je informeren hoe de plaatselijke verzameling en verwerking van afval is geregeld. Ook is het belangrijk om zelf zo min mogelijk afval te produceren en dat altijd netjes te bewaren totdat je het in een prullenbak kan weggoien. Hoewel het eng kan zijn, is het goed om andere toeristen erop aan te spreken als zij



Figuur 1: Titicaca meer in Bolivia/Peru

Bron: Todd Powel

afval op de grond gooien. Als er namelijk al afval ligt, is de drempel lager om er meer bij te gooien dan als er nog niets ligt.



Figuur 2: Beer in gevangenschap

Bron: Artikel, Which Animal Species are Abused in the Tourism Industry?

Dieren als attracties

Een andere impact op de lokale fauna is het gebruik van dieren als attractie. Wilde dieren worden vanuit hun natuurlijke habitat meegenomen zodat toeristen er ritjes op kunnen maken, of er mee op de foto kunnen. Ook worden de dieren doormiddel van geweld geforceerd om trucjes te leren, waarbij ze vaak onnatuurlijke en pijnlijke bewegingen moeten uitvoeren, zoals het lang op de achterpoten staan. Vaak worden deze dieren dan doorgefokt en verblijven ze in te kleine hokjes en krijgen ze niet genoeg- en niet het goede eten. Als deze dieren gewond of ziek raken, is de kans klein dat ze medische hulp krijgen. Ze worden vaak onnodig gedood, of worden overgelaten aan hun lot in de natuur. Wereldwijd zouden zo'n 550.000 wilde dieren uitgebuit worden voor toerisme, waarvan 80% niet de verzorging krijgen die nodig is. Doordat de dieren overprikkeld, vermoeid en ziek worden, zal hun mentale gezondheid kelderen. Hierdoor worden ze



depressief en zullen ze stereotyperend gedrag vertonen, zoals rondjes lopen in hun kooi of op de tralies bijten. Om de uitbuiting van dieren tegen te gaan, is het belangrijk om altijd goed te bedenken of er sprake kan zijn van uitbuiting. Ga niet op de foto met (wilde) dieren als iemand er geld voor vraagt, neem geen ritjes op dieren en koop geen souvenirs die gemaakt kunnen zijn van dieren. Als je wilt doneren aan dierenopvangen, doe dit dan alleen bij erkende instanties. Het kan zijn dat wilde dieren expres worden verwond, zodat het lijkt alsof dat bedrijf een dierenopvang is⁴.

Zwerfdieren

Op veel toeristische plekken zijn ook een groot aantal zwervkatten- en honden. Overal waar je als toerist kan eten, kan een zwervdier eten krijgen van toeristen; restaurants, slagerijen, supermarkten, maar ook vuilniscontainers. Tijdens het hoogseizoen hebben deze dieren genoeg eten om te overleven en zich voort te planten. Maar in het laagseizoen keldert het toerisme en daarmee ook de voedselbron van deze dieren. Tijdens het hoogseizoen verblijven veel werkende mensen in kleine dorpjes, maar trekken in de winter ook weer



Figuur 3: Zwerfkatten

Bron: ⁹

terug naar de grote steden. Het resultaat is dat dorpjes vol zitten met hongerige dieren, welke gaan vechten om het schaarse eten. Ook nemen ze meer risico's om eten te zoeken, zoals eten stelen uit winkels of drukke wegen oversteken. Ook is de kans klein dat iemand deze dieren naar een dierenarts zal brengen als ze ziek of gewond zijn. Het blijft een lastige kwestie, want door zwervdieren te voeren, wordt de populatie in stand gehouden, maar daardoor komen er steeds meer zwervdieren bij die gevoerd moeten worden en hulp nodig hebben. Wereldwijd zijn er gelukkig vele hulporganisaties die zich inzetten om zwervdieren te steriliseren, te adopteren (en soms zelfs over te vliegen naar andere landen) en medische hulp te bieden^{6,7,8}.

Ecotoerisme als oplossing

De term "ecotoerist" zou uit 1983 komen, waarbij Héctor Ceballos-Lascuráin (Speciaal Adviseur voor Ecotoerisme bij IUCN) beschreef dat ecotoerisme belangrijk is natuurgebieden te beschermen. Ecotoerisme draait niet alleen om je reis aanpassen, maar je hele reis plannen om het zo min mogelijk impact maken op de natuur en je ecologische voetafdruk zo klein als mogelijk te houden. Een belangrijk aspect is om tours klein te houden, zodat je het overzicht kan houden en als het ware niet over de natuur heen "walst". Tijdens het toerisme moet er aandacht worden besteed aan de plaatselijke natuur en het behoud ervan. Hierbij mag de winst niet alleen naar de organisator van de reis gaan, maar ook naar het behoud van die natuur. Een voorbeeld is Singita, een organisatie die in o.a. Zuid-



Afrika, Tanzania, Zimbabwe en Rwanda 150.000 hectare jachtgebied heeft omgevormd tot wildlife-reserves waarbij op een diervriendelijke manier tours worden gegeven. Ook andere organisaties zoals

Wilderness Safaris, Wilderness

Foundation Africa en Six Rivers Africa zetten zich in om jachtgebieden en landbouwgrond weer om te vormen tot reservaten^{10,11}.

Uitdagingen voor ecotoerisme

Helaas zijn er nog grote uitdagingen voor het ecotoerisme. Ecotoerisme is bijvoorbeeld geen beschermde term en er kan misbruik worden gemaakt door organisaties die helemaal niet aan de richtlijnen voldoen, die ook niet in ieder land even streng worden nageleefd. Door deze slechte richtlijnen worden de praktijken die eerder benoemd zijn, enorm bijgebouwen met slechte afvalverwerking en het gebruik van dieren als



Figuur 4: Plastic afval in een boom

Bron: Freepik

attractie, verkocht als ecotoerisme. Hierdoor blijft het belangrijk altijd na te blijven denken wat de impact op de natuur nou écht is¹¹.

Referenties

1. Bescherming bedreigde diersoorten, natuur en biodiversiteit, rijksoverheid, geraadpleegd op 06-09-2025. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/bescherming-bedreigde-diersoorten>
2. Buckley, RC., Underdahl, S., Keto, A., Chauvenet, ALM. (2024) Conservation threats from tourism land grabs and greenwash. *Biological Conservation*. 299,
3. Garbage and animals, turismo Responsable, geraadpleegd op 06-09-2025. <https://turismo-responsable.com/en/s101-garbage-and-animals>
4. Wild animals as tourist attraction, EcoVegAnimals, geraadpleegd op 06-09-2025. <https://ecoveganimals.org/news-en/wild-animals-as-tourist-attraction>
5. Which Animals are Used by Wildlife Tourism, four paws, geraadpleegd op 14-09-2025. <https://www.fourpawsusa.org/campaigns-topics/campaigns/travel-kind/which-animals-are-used-by-wildlife-tourism>



6. What happens to street animals when tourists suddenly disappear, national geographic, geraadpleegd op 06-09-2025. <https://www.nationalgeographic.com/travel/article/street-cats-left-behind-as-covid-forced-tourist-hot-spots-to-close>
7. The Crisis of Abandoned Cats and Dogs in Cuba's Tourist Hotspots, gettransfer, geraadpleegd op 06-09-2025. <https://blog.gettransfer.com/street-animals-challenges-cuba-tourism/>
8. Stray Animals Are Starving Due to Collapse of Tourism in Bali, four paws, geraadpleegd op 06-09-2025. <https://www.four-paws.org/our-stories/press-releases/june-2020/stray-animals-are-starving-due-to-collapse-of-tourism-in-bali>
9. About the charity - run ENTIRELY by volunteers, strays of greece, geraadpleegd op 04-09-2025. <https://www.straysofgreece.org/about/>
10. Diervriendelijk toerisme, dierenbescherming, geraadpleegd op 14-09-2025. <https://www.dierenbescherming.nl/diervriendelijk-leven/diervriendelijk-toerisme>
11. Wat is ecotoerisme? En is het een oplossing of een probleem?, ifaw, geraadpleegd op 04-09-2025. <https://www.ifaw.org/nl/journal/wat-is-ecotoerisme>